

помилковість, уміло спрямовувати студентів до знаходження правильної відповіді за допомогою наведених запитань. У цьому полягає особливість і педагогічна цінність евристичної бесіди.

У ході евристичної бесіди розумова робота студентів може розглядатися у такій послідовності: перед студентами ставиться проблема, питання, предмет для спостереження, порівняння, що примушує їх мислити, шукати відповіді, дає поштовх думці; аналізуються різні відповіді, висловлені при розгляді питання, — відкидаються неправильні, доповнюються або уточнюються неповні й неточні, виводиться правильна відповідь; установлюються логічні зв'язки між окремими думками, положеннями, виводяться висновки і узагальнення, установлюється система нових знань.

Основними етапами евристичної бесіди можна назвати такі:

1. актуалізація опорних знань;
2. створення проблемно-пошукових ситуацій;
3. спонукання студентів висловити припущення про вирішення проблеми;
4. вимога довести свою точку зору;
5. спрямування розумової діяльності студентів, коригування відповідей;
6. узагальнення і систематизація знань.

Наведений перелік етапів є орієнтовним, необхідно творчо підходити до підготовки і проведення евристичної бесіди. Характер етапів визначається завданнями, які постійно треба розв'язувати на заняттях.

Життєвість і предметність евристичної бесіди можуть підсилити такі методичні прийоми: широкое застосування наочних матеріалів, аналізу конкретних прикладів (ситуацій); заохочення висловлювання студентів, організація їх спостереження; пропозиції щодо аргументування своїх відповідей власними прикладами з життя, практики, досвіду; пропозиції студентам пояснювати, як вони дійшли до певної відповіді, чому так вважають, щоб запобігти формалізму.

Прийняття рішення викладача щодо проведення евристичної бесіди повинне базуватися на уточненні таких моментів:

- ✓ який навчальний матеріал можна подати;
- ✓ які знання, попередні відомості можуть бути використані в бесіді;
- ✓ мета бесіди та висновки, «відкриття», до яких слід підвести студентів;
- ✓ орієнтовні основні запитання по темі бесіди, у тому числі і для розгляду наочних посібників, прикладів та інших додаткових джерел.

Таким чином, перш ніж обрати на заняття метод евристичної бесіди, необхідно в'яснити, чи зможуть студенти з допомогою викладача зіставити, перегрупувати, порівняти поняття, факти та власноруч досягнути запланованого результату, чи зможе викладач дібрати для евристичної бесіди систему запитань, яка буде опиратися на логічну структуру даного матеріалу, на пошук у навчальному матеріалі певної системності, яка передбачає виділення ведучих понять, встановлення їх зв'язків з іншими поняттями.

Евристична бесіда недоцільна в тому випадку, коли матеріал великий за обсягом, а навчального часу мало. Також використання цього методу недоречне під час вивчення складних тем програми.

*Бугай Н.О., к.е.н.,
старший викладач кафедри аудиту*

ВЗАЄМОДІЯ ОСНОВНИХ СУБ'ЄКТІВ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ВИЗНАЧНИЙ ФАКТОР СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Система вузівської освіти з навчання фахівців повинна володіти великою кількістю засобів, які забезпечують розвиток умінь і навичок. Один з найважливіших моментів у цьому є та взаємодія, яка виникає між викладачем і студентом: вступаючи у суб'єктні відносини та являючись їх активним учасником, студент починає сприймати способи, які реалізуються як норма, як свій індивідуальний вибір.

Міжособисті та ділові комунікації викладачів і студентів змістовно досліджуються недостатнім чином. У сучасних умовах впровадження в навчальний процес нових інформаційних технологій, студентської мобільності, елементів дистанційного навчання довели до того, що класична форма відносин «вчитель–учень» зникла, а нова — «студент — споживач, а ВНЗ — виробник навчальних послуг» — по суті змінює наставницьку функцію викладача.

Взаємодія в системі «викладач-студент» являє собою систему взаємних впливів суб'єктів, включених у спільну діяльність на основі загальних цілей професійної освіти. Ефективність цієї взаємодії на навчальних заняттях залежить від безлічі факторів (успішного визначення цілей спі-

льної діяльності, відповідності педагогічної тактики конкретній задачі даної взаємодії, активності самих студентів і т.д.). Серед них важливу роль відіграє фактор оптимального вибору методів навчання, реалізація яких у конкретних умовах освітнього закладу дає високий рівень якості підготовки студентів. В останні роки вивчаються можливості методів активного навчання (проблемні лекції, групові дискусії, аналіз конкретних ситуацій, динамічні пари, конференції, рольові та ділові ігри, відеометод, мультимедіа і т.д.), які поряд із традиційними (пояснення, розповідь, робота з підручником, бесіда, показ і т.д.), сприяють підвищенню інтенсифікації, ефективності, якості та результативності процесу навчання у вузі.

Дуже важлива та абсолютно обов'язкова річ у взаємодії суб'єктів — презумпція природного розуму студента. Не припустимо, коли викладач заздалегідь впевнений, що студент занадто поступається йому знаннями. Тільки вважаючи своїх студентів розумними, можна розкрити можливості тих, кому заважають зробити це особливості психології чи невдалий досвід навчання.

Тому, основне завдання викладача і студента знайти «золоту» оптимальну для них середину, при якій їх взаємодія буде набагато успішніше і продуктивніше.

Існує твердження, що взаємодія основних суб'єктів навчального процесу буде максимально ефективною, коли в роботі зі студентами викладач застосовуватиме три рівні спілкування. Рівень 1 — викладач веде мовлення, студенти сприймають (*викладач домінує*); рівень 2 — викладач разом зі студентом або студентами вирішують якусь проблему (*викладач, студент — на рівних*); рівень 3 — викладач по суті справи вчиться у студента, осмислюючи і сприймаючи те, що він говорить (*домінує студент*). І, найбільш плідною навчальна робота стає тоді, коли всі три рівні чергуються.

Гуманізація і демократизація відносин основних суб'єктів у системі вищої освіти передбачає зміну механізму взаємодії викладачів і студентів: з одного боку, активізацію суб'єктності останніх, з іншого — визнання викладачами суб'єктної позиції студентів. При цьому ефективність взаємодії даних суб'єктів може розглядатися як один з показників якості вищої освіти, однак питання щодо якісної і кількісної оцінки ефективності процесу взаємодії викладачів і студентів у психолого-педагогічних дослідженнях і досі залишається відкритим.

Булкот Г. В., к.е.н., ст. викладач
кафедри аудиту

НАУКОВА СКЛАДОВА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ»

Самостійна робота студента (СРС) — це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

СРС є важливою складовою навчального процесу, яка позитивно впливає на глибину засвоєння знань і вмінь, що є передумовою творчого застосування їх у майбутній професійній діяльності.

Метою СРС є засвоєння в повному обсязі навчального матеріалу, передбаченого програмою та послідовне формування у студентів самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Під час самостійної роботи студент має бути активним учасником навчального процесу, свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Самостійна робота студентів є однією із форм організації навчального процесу, якій відводиться важливе місце при опануванні студентами теоретичних основ, методичних та організаційних положень внутрішньогосподарського контролю.

Основними завданнями самостійної роботи студентів є: систематизація та закріплення отриманих теоретичних знань і практичних умінь студентів; поглиблення та розширення теоретичних знань; розвиток пізнавальних здібностей і активності студентів: творчої ініціативи, самостійності, відповідальності та організованості; формування самостійності мислення, здібностей до саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації; розвиток дослідницьких умінь.

Виходячи з поставленої мети і завдань вивчення дисципліни «Внутрішньогосподарський контроль», у процесі навчання використовуються різні види самостійної роботи, а також форми СРС, а саме: конспектування першоджерел; реферативний виклад матеріалу або аналітичний розгляд наукової публікації; пошук, підбір та огляд джерел за заданою тематикою; переклад літературних джерел англomовного походження за заданою проблематикою; участь у наукових